

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Pásztor Mihály*

Cím: *Orgona és gyöngyvirág*

Forrás: *Magyar Hírlap*

Bpest 1936. IV. 26

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

T

634.957

Hely

Idő

1936

Személy

Helyszám

ORGONA ÉS GYÖNGYVIRÁG

Híába makrancoskodik az idő, azért mégis kivirít a virág, lombosodik a fa, ha rálehel a tavasz, a ramosolyog a napsugár. Most is, április utolsó hetében a svábasszonyok már napok óta hordják a városba a Kamaraerdőből a gyöngyvirágot. A falusi kiskertekben virágzik az almafa is, a pesti aszfaltmezőkön pedig lila ruhában pompázik az orgona. Talán holnap, vagy holnapután már sárgásfehérbe és rózsaszínbe öltözik a vadgesztenye lombja is. A kiváló botanikustól *Moesz* Gusztávtól tudjuk, hogy Pesten 296, Budán 271 ucca és út van befásítva. Az uccáknak két-harmada szűk és nem lehet befásítani. De ahol lehet, ott a városi kertészet gondoskodik róla, hogy változatos legyen az uccák faszépe. A budai oldal utait a vadgesztenye, meg a jávorfa jellemzi, míg Pesten inkább az akác és a platán uralkodik. A pesti Dunapartot ritkás akácok, a budai Dunapartot dúslombú, árnyékos vadgesztenyék szegélyezik. Kínából, meg Japánból származó sopherából, ostorfából és szilfából jóval több van Pesten, mint Budán. Sajnálni lehet, hogy kevés a hársfa: Budán mindössze négy és Pesten meg hét útvonalon látható. De milyen szép lesz ez, ha mind virágba borul.

Észre se vesszük és itt a május. Tele lesz

a város orgona, gyöngyvirág, meg szagos müge parfümjével. A május indítja meg a dílófa meg az aranyeső virágzását. Mindig szép Budapest, de ilyenkor egyszerűen gyönyörű.

Botanikusok

Megindul Pest, apraja nagyja megy a budai hegyekre. Érdekes, hogy a körengetegben élő emberek mennyire szeretik a fát, virágot és mennyi növénygyűjtővel, bitanikussal találkozik ilyenkor az ember. Vajon hogyan lesz botanikussá az ember? A növénygyűjtés miképpen válik szenvedéllyé? Nem azokra a tudósokra gondolok, kik a botanikát választották élethivatásul. Azokra gondolok, kiknek nem törvényes élettársa, csak balkézről való szerelme a botanika. *Linné* Károly, az upsalai természettudós, ki a növények sexualis életére építette föl a maga halhatatlan rendszerét, úgy tudom nem a botanikusságon kezdte, amithogy *Kitaibel* Pál, a magyar Linné is papnak indult, azután jogász lett és mint jogász ébredt rá, hogy mégis csak a botanika az első tudománya a világnak. *Janka* Viktort, a Magyar Nemzeti Növény-múzeum egykori igazgatóját a botanikától elcsábította a katonapálya és a kapitányi sar-

zsit hagyta ott, hogy visszatérhessen első szerelméhez. Botanikus volt, még pedig a javából a nagy mesemondó, *Jókai* Mór is. Szerelmese volt fának, virágnak. Volt herbáriumuma és a millennáris esztendőben kiadott egy okos kis könyvet, melynek „Kertészeti jegyzetek” a címe.

De botanikus volt *Kossuth* Lajos is. Kedves, érdekes és értékes herbáriumuma a Nemzeti Múzeum féltve őrzött kínesei közé tartozik. Két régies szekrényben, piros dobozokban vannak elrakva *Kossuth* herbáriumának lapjai, melyek mindegyikén olvashatók *Kossuth* szép, karakterisztikus írása, botanikus megjegyzése. *Kossuth* Lajos szenvedélyes botanikus volt. Ő maga írta meg, hogy 1871-től kezdve a botanika volt egyedüli vigasztalója és öröme. Meghatódva nézi az ember ezeket a lapokat, melyeket „az öreg kormányzó” hihetetlen gondnal s szeretettel állított össze és lehetetlen közömbösen tudomásul venni, hogy ez a nagy ember hetven éves korában csak azért mászta meg a svájci hegyóriást, hogy az androsace nevű havasi növényt ugyanazon a borzalmas helyen találja meg, ahol azt *Saussure*, a Mont Blanc első tudományos felfedezője megtalálta. Mennyi energia, lelkesedés és tudás van ebben a herbáriumban felhalmozva és milyen kedvesek, milyen finomak és érdekesek *Kossuth* növényteni megjegyzései. Az egyik lapra például ezt írta:

„*Paréj* *Libatopp* (*Chenopodium Bonus* *Henricus* *Lin.* *Mont* *Cenis*). Az emberhez szegődött társul, mint a hű kutya. Ahova az

ember eljut, e növény elkíséri. Még a havasok rengetegében is mindenütt ott honol a pásztorkunyhók körül. Ha fergeteg lepett meg az Alpések magaslatain, s a hajlások miatt nem láttunk menhelyet, egészen felderített, ha e szerény növényre bukkantunk, tudtuk, hogy a legközelebbi fordulatnál pásztorhajlékot lelünk. És a szerény hírmondó nem csalt meg soha. — Csodálatos!”

A biblia flórája

Hírneves botanikus a szegediek tudós rab-bija: *Lőw* Immanuel is, ki *Die Flora der Juden* címen az archeologia, a filologia és a botanika tudományos eszközeivel tárta fel háromkötetes hatalmas művében a bibliai és talmudi korok flóráját, Nemzetközi viszonylatban is elismert tudósa és specialista a bibliai idők növényvilágának a szegediek öreg papja. De nemcsak a tudósokat, hanem a tanulni szerető publikumot is kezdi érdekelni az ő felfedezései és megállapításai. Aminthogy csakugyan érdekes kérdés, hogy miféle alma lehetett az az alma, amibe Éva a Paradicsomkertben beleharapott és mi volt az a manna, amivel Mózes a pusztában vándorló zsidókat jóllakatta. A tudósok azt hiszik, hogy valami fajta zuzmó, vagy gyanítás növény lehetett. A legérdekesebb felfedezés azonban az, hogy a 137. zsoltár híres sorában, abban, hogy „Hegedűnket függesztettük fűzfára” fordítási hiba csúszott be. Az a bizonyos fűzfa ugyanis nem fűzfa volt, hanem — nyárfa.

Botanikus volt a katolikus klérus egykori büszkesége, *Haynald* Lajos kalocsai érsek is. Szenvédélyes gyűjtő volt. Herbáriumra növényritkaságokkal van tele, de *Haynald* Lajos nemcsak növényeket gyűjtött, hanem híres és ritka növénytanulmányokat is. Mivel pedig *Haynald* nemcsak gyűjtő volt, hanem mecénás is, kincset érő könyvtárát és herbáriumát a Nemzeti Múzeumra hagyta. A Nemzeti Múzeum növénytára körülbelül 600 ezer növényt foglal magában. Szakkönyvtárában több mint tizenötezer botanikai mű van. És a múzeum herbáriumának jelentékeny része és könyvtárának legértékesebb művel *Haynald* Lajos hagyatéka. De *Haynald* nemcsak gyűjtő volt, hanem tudós is. Egy gazdagon illusztrált munkát adott ki a *szentföldi mézgás növényekről*. Ime annyira pap volt, hogy még passzióit is összhangba hozta az élethivatásával.

Akinek még a kalocsai érsek sem parancsol

Egyébként harcos politikusa volt egyházának. Igazi egyházfejedelem. Nemcsak szerette, de pártolta és gyakorolta a tudományt. A megjelenése is fejedelmi volt, nem látszott meg rajta, hogy fényes karrierjének útja a szécsényi szerény gazdatiszti kúriából indult el. De akármennyire vitte is fel Isten a dolgát, ezt a kúriát nem felejtette el soha. Minden esztendőben egyszer-kétszer hazalátogatott, hogy láthassa az — édesanyját, akit mindennél a világon jobban szeretett.

Mikszáth Kálmán, a nagy palóc mesélte el ezt a kis történetet az ugyancsak palócosan beszélő *Haynald*ról és édesanyjáról. Olyan finom és megható ez a kis kép, olyan jellemző, hogy nem álljuk meg, hogy *Mikszáth* után el ne ismételjük.

— Édesanyám ott lakott abban a kis ház-

ahol születtem, — beszélte *Haynald*. — Szeretettel látogattam haza ide mindig, ahol engem a rokonok és ismerősök még püspök koromban is egyszerűen csak *Lajosnak* hívtak. Midőn első ízben érkeztem haza, mint érsek, nagy ünnepiességgel fogadtak. Volt minden: zászlók, bandérium és harangzúgás. Azt a szobát amelyben születtem: kápolnává alakították át. Itt tartottam meg a misét. Édesanyám akkor már nagybeteg volt, de a világért sem akarta elmulasztani ezt a misét.

Két szolgálóiany támogatásával vánszorgott a kápolnába és leült az első padba. Mikor vége lett a misének, felém tolongtak a népek; idegenek kapkodták a kezem, hogy megcsókolják. Egyszer csak érzem, hogy az egyik csók, minthogyha nem olyan lenne, mint a többi. Odatekintek, hát az édesanyám. Megrezzenem.

— Anyám, — mondtam halkán, röstelkedve — mire való ez?!

— Édes fiám, — szólít csendesen, szelíden — megcsókoltam a kezedet, hogy bármilyen megpróbáltatásban légy az életben, mindig eszedbe juttassa ez az anyai kécsók a te nagy néltóságodat és aszerint cselekedjél.

Karonfogva kísértem haza. Otthon már várt a házi orvos és bizalmasan közölte velem, hogy szegény anyám roppant gyenge és nem hallgat senkire. Nem fogad szót, hogy bizonyos ételekhez ne nyúljon. Pedig egy gyomorrontás is tönkretetheti hanyatló erejét. Különösen figyelmeztetett az orvos, tiltsam el tőle a káposztát, amit olyan nagyon szeretett. Minél szigorúbban lépjek fel. Úgy is történt. Alighogy megettük a levest és a húst, jött a jóféle töltöttkáposzta. Szegény anyám épp a kanalat merítette bele...

— Anyám — mondtam — ne egyék abból! De ő csak szedegette a töltelékét.

— Nem szabad! — Szóltam rá szigorúan — Megtiltom!

Anyám rámnézett az ő fenséges nyugodt szemével, melyekben a régi tekintély hatása gyűlt ki.

— Megtiltod?! — riadt fel csodálkozva. — Hogy merészelsz te nekem valamit megtiltani, Lajos?! Lassan fiú! Hát ki vagy te?!

S megfenyegetett zordonan az ujjával.

Én pedig éppen úgy, mint valaha régen, bűnbánólag píronkodva sütöttem le fejemet. Éreztem, hogy nem vagyok egyéb, mint gyermek... aki egy vigyázatlan szót ejtett az anyja ellen...

Pásztor Mihály